

ZUURDIJK – NEDERLANDS HERVORMDE KERK

De naam van het dorp Zuurdijk was oorspronkelijk Suterdicke, ofwel Zuiderdijk: de dijk die het Marnegebied in het zuiden beschermt. Die naam wordt voor 't eerst in 1288 genoemd; in dat jaar drong de zee onder andere bij Zuurdijk het Groninger land binnen. De kerk is zoals de meeste uitwendig gepleisterde kerken in de Marne (en dat zijn er nogal wat: er stond een cementfabriek in Zoutkamp!) nog grotendeels middeleeuws, in dit geval uit de eerste helft van de 13e eeuw. Het was een rechthoekige ruimte van drie overwelfde traveeën, waarin schip en koor bouwkundig niet van elkaar waren gescheiden. De ingangen bevonden zich in de noord- en zuidmuur van de westelijke travee. Elke travee werd door een hooggeplaatst, smal spitsboogvenster in noord- en zuidmuur verlicht; aan de binnenzijde zijn er in de noordwand nog twee van overgebleven en ook in de oostwand is zo'n venster te zien. De kerk is niet ongeschonden door de tijd gekomen. Niet alleen verdwenen de gewelven, bij de recente restauratie bleek de buitenzijde van de noordmuur voor het grootste deel opnieuw met van afbraak afkomstige kloostersteen te zijn opgetrokken. De matige kwaliteit van het metselwerk zal mede een reden voor de bepleistering van 1879 zijn geweest.

De toren is in 1798 gebouwd. Daarvoor werd de westmuur van de kerk afgebroken en werd de kerk iets ingekort. In 1831 is het zadeldak van de toren door een piramidale spits vervangen; in 1908 is de toren aan west- en zuidzijde met harde machinale steen beklampt. De torenklok is een van de oudste in de Marne: zij werd in 1482 voor het kerspel van Zuurdijk gegoten door Herman, die vier jaar eerder een soortgelijke klok voor Ulrum had gegoten. Apostelbeelden vormen de randversiering, de flanken tonen Maria met het kind Jezus, respectievelijk Sint-Kunibertus. De klok heet Maria.

Inwendig zijn nog veel sporen van de vroegere detaillering zichtbaar. Behalve vijf van de zes muraalbogen en de vensters in de noordwand zien we enkele nisjes in noord- en zuidwand die naar vroeger liturgisch gebruik verwijzen. De inkassingen voor de muurstijlen van een balkenzolder (een in Groningen zeldzame, in Friesland gebruikelijke constructie) zijn van latere tijd.

Tot 1786 bezat de kerk nog een stenen preekstoel. In dat jaar werd hij door een houten kansel vervangen. Deze, op zijn beurt, moest in 1849 het veld ruimen, toen de kerk grote vensters in oost- en zuidmuur kreeg en ook de huidige preekstoel werd geplaatst. Al eerder, in 1838, had de kerk van twee gemeenteleden de tegenwoordige banken ten geschenke gekregen. Ook de avondmaalstafel uit 1838 is een geschenk, zoals te lezen valt als het blad van het onderstel wordt gelicht. Aandacht verdient nog de mooie zerkenvloer in het middenpad, met grafstenen voor leden van bekende Zuurdijkster boerengeslachten. Ook verscheidene zerken op het, tot 1881 door een gracht omringde, kerkhof zijn de moeite waard.